

Penzijní reforma - varianta ING: Rovný důchod podle počtu dětí a povinné penzijní spoření

Úvod¹

Návrh důchodové reformy pro ČR připravený finanční skupinou ING je založen na předpokladu, že skutečnou investicí (vkladem) do průběžného systému (PAYG) je počet budoucích přispívatelů (plátců důchodového pojištění), kterými jednotlivec přispěje do systému. V žádném případě to není peněžní příspěvek, jelikož ten je v PAYG modelu použit okamžitě jako platba současným penzistům nikoli jako platba na účet současného plátce pojištění.

Dávka z 1.pilíře by proto měla být odvozena od počtu nových plátců uvedených do systému nikoliv od peněžního příspěvku jedince do PAYG pilíře. Za budoucí plátce jsou považováni nejen biologičtí potomci nýbrž i děti jakkoliv osvojené a vychované² do doby jejich ekonomické nezávislosti.

Peněžní příspěvek do PAYG pilíře je třeba považovat spíše za splátku rodičům platícího jedince za jeho/její uvedení do dospělého života. V žádném případě by jedinec neměl očekávat dávku pouze na základě svých plateb do PAYG systému, jelikož ty byly transferovány jeho rodičům.

Osoby, které nemohou či nechtějí vychovávat děti, což by jim zaručilo důchodové nároky z PAYG, budou povinny využít systému úspor na stáří ve II.(FF) pilíři. Vedle 1.pilíře tak budou všichni přispívat na svůj individuální účet úspor na stáří s tím, že v době výchovy dětí bude zohledněna tato skutečnost ve slevách na příspěvcích do tohoto pilíře.

Ti, kteří nebudou vychovávat žádné děti budou vedle platby do PAYG platit stejnou výši (v této variantě 12 % hrubé mzdy) do FF pilíře. Osoby s dětmi přispívají do FF pilíře se slevou podle počtu dětí s tím, že maximální sleva je limitována počtem 3 dětí (v tomto případě je sleva 9 %-bodů, tedy platba do II.pilíře činí 3 % hrubé mzdy).

Povinnost přispívat do tohoto pilíře zaručuje, že každý ekonomicky aktivní jedinec se bude podílet na vytváření své finanční rezervy pro stáří v průběhu celého životního cyklu bez ohledu na změny tohoto cyklu. Po jistou dobu to budou především jeho příspěvky do FF pilíře. Jindy zase bude převažovat platba do 1. (PAYG) pilíře.

Zdůrazňujeme, že náš návrh neupřednostňuje žádný pilíř na úkor druhého. Oba jsou stejně cenné a důležité. Oba mají vlastní přednosti a rizika. Důvodem pro zařazení parametru vázaného na počet vychovaných dětí je snaha snížit demografické riziko systému a současně umožnit jednotlivcům zmírnit ekonomické riziko spojené s podstatou FF pilíře v průběhu jejich životního cyklu.

Záměrem našeho návrhu v žádném případě není přijít s nástrojem populační politiky státu, jak se to může někomu na první pohled jevit. Ani nejsme přesvědčeni o tom, že by uplatnění tohoto konceptu mohlo mít významnější dopad do oblasti porodnosti.

Při koncipování našeho návrhu jsme brali do úvahy i sociální aspekt penzijního modelu a jsme si jisti, že náš návrh splňuje i toto kritérium aniž by byl příliš redistributivní a nebo naopak vedl k sociálnímu hazardu. Většina empirických studií jasně potvrzuje fakt, že

¹ Úvod byl zpracován přímo předkladateli příslušného návrhu z ING.

²Termín "vychované děti" používáme pouze jako ekvivalent pro ekonomické zabezpečení dítěte dle platných právních předpisů z oblastí rodinného a daňového práva. Nemá tedy v daném kontextu jakýkoliv význam etický či citový.

jednotlivci bez ekonomicky závislých dětí mají obvykle vyšší příjmy a naopak ti s více dětmi nižší výdělky. Proto náš koncept umožňuje, aby lidé s nižšími příjmy dostali vyšší důchod díky vyššímu počtu vychovaných dětí a umožňuje současně osobám bezdětným plně financovat jejich důchody prostřednictvím celoživotních úspor na stáří, což jim umožňuje jejich obvykle vyšší výdělky. Jsme si plně vědomi toho, že existuje skupina osob bezdětných nebo s malým počtem dětí, která má současně nízké příjmy. Empirické studie však potvrzují, že tato skupina je početně velmi malá a nebude činit fiskální problém doplnit jejich potřeby ve stáří cílenou sociální pomocí ze zdroje státního rozpočtu. Navíc princip povinných úspor ve 2.(FF) pilíři zajišťuje, že počet těchto případů by měl být minimální.

Jsem si plně vědomi, že náš návrh primárně řeší pouze otázku starobních penzí a neřeší problematiku invalidních důchodů, které dnes představují významnou část celého systému (asi 17 % výdajů). Nepřipravili jsme v této fázi sice žádné podrobné řešení v dané oblasti, přesto jsme přesvědčeni, že nejlepším řešením by bylo povinné komerční invalidní pojištění pro každého zaměstnance. V našem případě jsme proto snížili pojistné z dnešních 28 % na 24 % hrubé mzdy a právě ušetřena 4 % navrhujeme určit na povinné invalidní pojištění zaměstnanců. Navíc v našem návrhu podle provedených modelových propočtu vzniknou v delším časovém horizontu významné přebytky a ty by opět mohly být určeny na posílení povinného invalidního pojištění nebo na další snížení povinného pojistného. Návrh na komerční povinné invalidní pojištění však musí být ještě dostatečně testován.

Nakonec chceme zdůraznit, že koncept ING je nepolitický návrh. Avšak rozhodnutí o penzijní reformě a její realizaci bude jen a jen na české politické reprezentaci. Parametry navržené v tomto konceptu se opírají o subjektivní názory autorů. Ze subjektivních názorů autorů vycházejí i parametry jako délka transformačního období, příspěvková sazba, náhradový poměr a dokonce i počet dětí potřebný ke vzniku nároku na dávku z PAYG pilíře. Náš návrh je z hlediska parametrů dostatečně flexibilní a ti, kteří budou implementovat penzijní reformu mohou podle nastavených priorit tyto parametry měnit.

Závěrem bychom chtěli poděkovat mgr.Jiřímu Královi a ing.Janu Škorpíkovi z MPSV za to, že umožnili kalkulovat návrh ING na stejném simulačním modelu, na němž byly rovněž kalkulovány návrhy parlamentních politických stran v roce 2005. Pro zájemce o více informaci o zde uvedeném konceptu a podmínkách nutných pro jeho implementaci odkazujeme na www.ing.cz (odkaz: Penzijní reforma pro Českou republiku: inovativní řešení), resp. přímo na autory: James.Hyzl@ing.cz; Jiri.Rusnok@ing.cz; Tomas.Rezniczek@ing.cz.

Popis návrhu

Propočty varianty důchodové reformy navržené ze strany představitelů ING jsou postaveny na následujících předpokladech:

- Začátek reformy je plánován na rok 2007.
- U jedinců starších 55 let v okamžiku spuštění reformy (tj. ročníků narození 1951 a dříve) se důchod vypočítává podle stávajících pravidel. U ostatních jedinců je potom starobní důchod kombinací důchodu z průběžného systému a důchodu z nově utvořeného fondového systému.
- V průběžném systému dojde k postupnému přechodu od důchodu závislém na předchozím příjmu k důchodu závislém na počtu vychovaných dětí. Tento přechod bude postupný pro jedince, kterým bude při startu reformy od 35 do 55 let (tj. pro ročníky narození 1952 – 1972).
- Důchod závislý na počtu dětí bude vypočten jako procento z průměrné mzdy. Tento důchod bude valorizován podle vývoje cen.

Počet dětí	0	1	2	3+
Důchod z PAYG systému % průměrné mzdy	0	10	21	31

- Pojistná sazba na důchodové zabezpečení se sníží na 24 % a bude financovat pouze starobní důchody. Invalidní důchody budou financovány sazbou 4 % prostřednictvím komerčního pojištění, tj. mimo důchodový systém jako takový. Z 24 % příspěvkové sazby plynoucí na starobní důchody je polovina (tj. 12 %) určena na financování průběžného systému a druhá polovina k financování fondového systému. Pro osoby, které vychovávají děti je sazba pojistného odváděná do fondového systému snížena, a to po dobu, kdy jsou tyto děti nezaopatřeny.

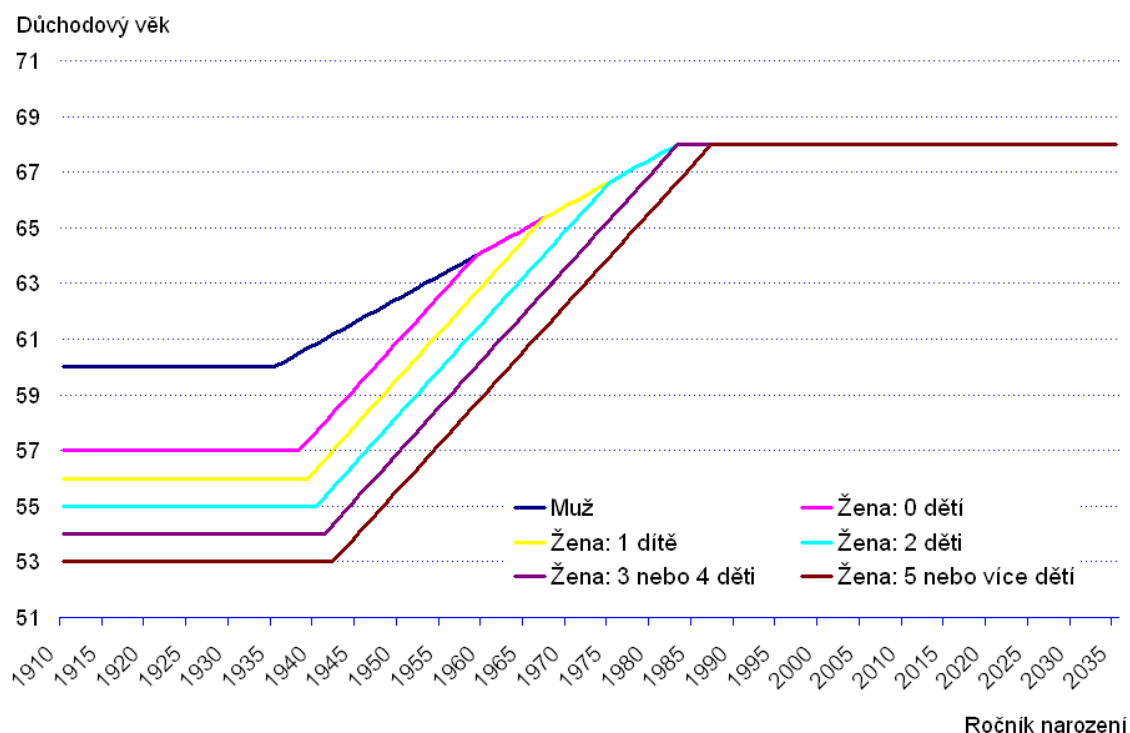
Počet dětí	0	1	2	3+
Sazba pojistného do FF %	12	9	6	3
Sazba pojistného do PAYG %	12	12	12	12

- Z fondového pilíře se vyplácí důchod v podobě doživotní anuity při uplatnění různých úmrtnostních tabulek pro muže a ženy. Anuita je vypočtena za předpokladu její každoroční valorizace ve výši inflace, což odpovídá valorizačnímu mechanismu ve státním pilíři³.
- Administrativní náklady ve fondovém pilíři se skládají ze dvou částí: po dobu akumulace aktiv činí administrativní náklady 1 % aktiv, při výplatě anuity si pojišťovny za poskytnutí anuity účtují jednorázový poplatek ve výši 7 % vstupních aktiv.
- Státní PAYG DB pilíř je parametricky upraven:

³ Jedná se o technický předpoklad. Technicky lze uplatnit jakýkoliv způsob valorizace, protože výpočet anuity v modelu zajišťuje, že jedinci s průměrnou délkou pobírání anuity jsou vyplaceni právě a jen jím naspořené prostředky. V praxi nebudou pojišťovny ochotny poskytovat anuity valorizované podle veličin, jejichž výše není známa (zejm. růst průměrné reálné mzdy), protože by nesly riziko spojené s chybným odhadem vývoje těchto veličin. Toto riziko by v konečném důsledku přenášely pojišťovny na své klienty, což by se patrně projevilo negativně ve výši penze.

- Statutární věková hranice bude zvýšena na 68 let pro muže a ženy. Důchodový věk se bude po dosažení 63 let zvyšovat ročně o 2 měsíce pro muže a 4 měsíce pro ženy (po dobu do dosažení důchodového věku mužů a po té o 2 měsíce).
- Od roku 2007 již nebudou nově přiznávány pozůstalostní důchody z průběžného systému. Tento typ důchodu bude možno získat pouze z aktiv fondového systému, která se stanou předmětem dědictví.
- Od roku 2007 již nebudou nově přiznávány invalidní důchody z průběžného systému. Tento typ důchodu přejde plně pod povinně smluvní komerční pojištění a bude na něj uvolněna část prostředků v současné době placena do důchodového systému.

Graf 1: Proces zvyšování věkové hranice

Výpočty byly provedeny s využitím demografické prognózy Přírodovědecké fakulty UK v Praze z roku 2003. Makroekonomické předpoklady analýzy vycházejí z makroekonomického scénáře, který byl pro dlouhodobé projekce použit Výkonným týmem pro přípravu podkladů pro důchodovou reformu.

Použitý makroekonomický scénář zohledňuje postupné zvyšování věkové hranice na 68 let pro muže a ženy. To má za následek, ve srovnání s vývoje věkové hranice podle současné legislativy, vyšší míru participace na trhu práce a zvýšení zaměstnanosti. V důsledku vyššího počtu zaměstnaných osob roste oproti zachování současného stavu úroveň a dočasně i dynamika vytvořeného reálného HDP (Tabulka 1). Tempo růstu zaměstnanosti (a následně i tempo růstu HDP a HDP per capita) se dlouhodobě zvýší o zhruba 0,2 p.b.

Tabulka 1: Vývoj základních makroekonomických ukazatelů (průměry za období)

		2004	2005-2010	2010-2020	2020-2030	2030-2040	2040-2050	2050-2100	2005-2100
Základní makroekonomické ukazatele									
HDP, s.c.	růst v %	4,0	3,8	2,8	2,6	2,1	1,7	1,7	2,1
HDP na hlavu	růst v %	3,9	3,5	2,7	2,6	2,2	1,8	1,9	2,2
Zaměstnanost	růst v %	-0,6	0,5	0,0	0,1	-0,2	-0,4	-0,2	-0,1

Výsledky:

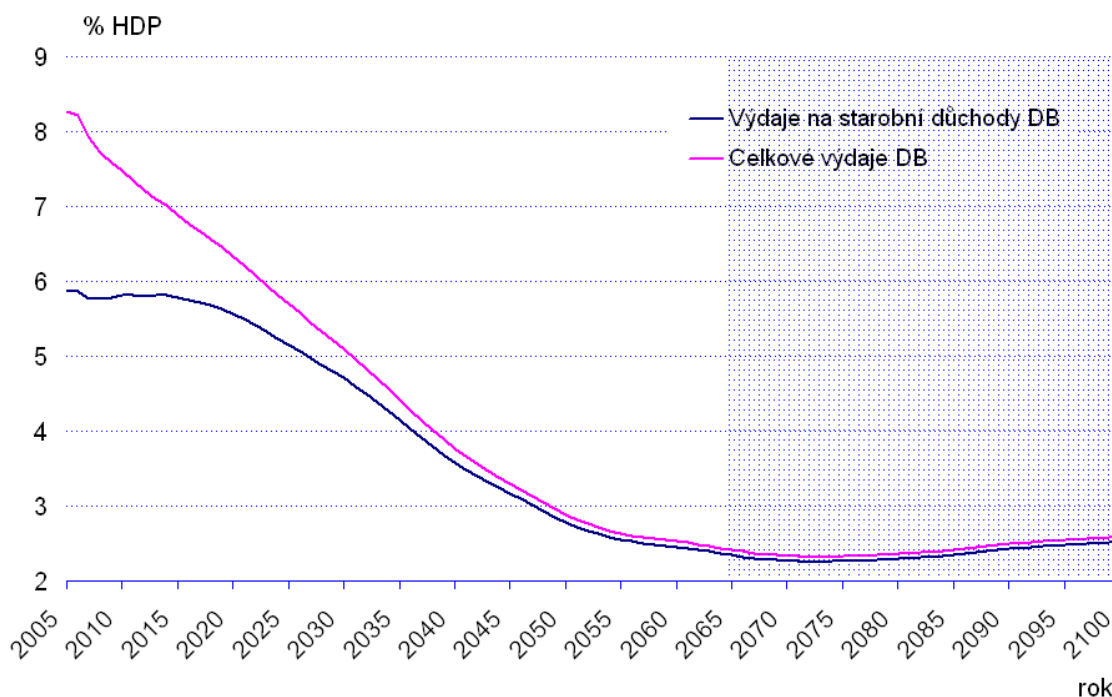
Výsledky po roce 2065 jsou založeny na demografické projekci, nikoliv na prognóze. Při interpretaci výsledků je nutné brát ohled na nejistotu demografických prognóz/projekcí, která se zvyšuje s prodlužujícím se časovým horizontem prognóz/projekcí.

1. Makrofinanční kritéria

- **Výdaje důchodového systému**

Výdaje na státní důchodový systém v období do poloviny 60 let trvale klesají. Po té se tento pokles zastavuje a dochází k mírnému nárůstu, a to až do konce projekce. Pokles výdajů je poměrně prudký v celém období do poloviny 60 let, a to z výchozích hodnot okolo 8,4 % HDP až k hodnotám těsně nad 2 % HDP. Tento trvalý pokles je dán na sebe navazujícími projevy reformních opatření, kdy se z počátku nejsilněji projevuje vyčlenění systému invalidních a pozůstalostních důchodů mimo státní důchodový systém, což vede k omezení výdajů především mezi roky 2007 a 2020 (celkové výdaje a výdaje pouze na starobní důchody se v tomto období výrazně sblíží). Na rozdíl od celkových výdajů státního důchodového systému výdaje směřující pouze na starobní důchody jsou až do roku 2015 zhruba stabilní. Po té se začíná projevovat přechod k novému systému u starobních důchodů (začínají do starobního důchodu odcházet ročníky narozené po roce 1951), kdy dochází k oslabené váhy státního průběžného systému a část výplat se přesouvá do nově utvořeného fondového systému. Po roce 2065 se výdaje státního systému stabilizují na úrovni zhruba 2,5 % HDP s mírnou tendencí k růstu způsobenou očekávanou mírně rostoucí mírou porodnosti a prodlužováním doby pobírání důchodu (z důvodu zastavení procesu zvyšování věkové hranice pro odchod do starobního důchodu).

Graf 2: Výdaje⁴ na starobní důchody (státní DB pilíř)

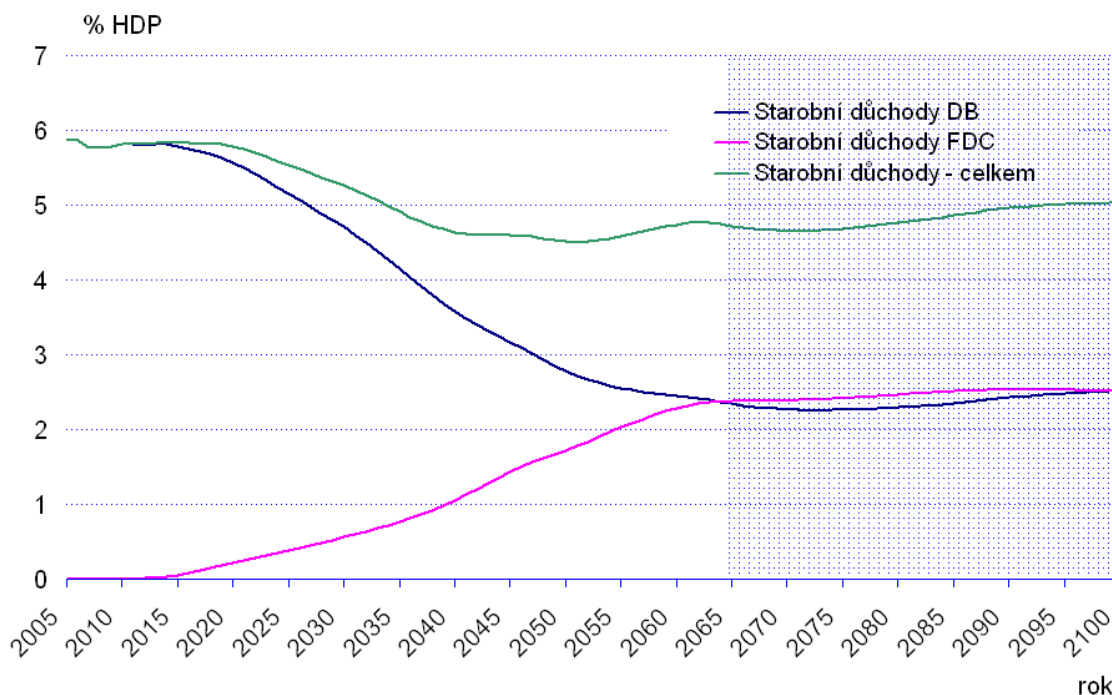
Poznámka: Do roku 2065 jsou výpočty založeny na demografické prognóze, od roku 2065 na demografické projekci. Toto rozlišení je v grafu znázorněno barevným rámečkem a je použito pro všechny grafy.

⁴ Při projekci celkových výdajů PAYG DB systému se uvažují administrativní náklady ve výši 1,8% z celkově vybraného pojistného.

Počet starobních důchodců je výrazně ovlivněn navrhovaným růstem věkové hranice oproti situaci odpovídající současné legislativě. Počet starobních důchodců vrcholí na úrovni necelých 2,5 mil. osob (oproti 1,9 mil. osob v současné době) okolo roku 2057, což o více než 600 tis. méně než při zachování existujícího nastavení věkových hranic (3,1 mil. osob). Nižší počet starobních důchodců je částečně kompenzován očekávaným zvýšeným počtu invalidních důchodců, a to především v důsledku vyšší míry invalidity ve vyšších věkových skupinách způsobený růstem věkové hranice a s tím spojenou nemožností odchodu těchto osob do starobního důchodu. Počet invalidních důchodců vzroste ze současných zhruba 560 tis. na více jak 900 tis. do poloviny tohoto století s následním mírným poklesem o zhruba 50 tis. Oproti situaci při zachování současné legislativy bude počet invalidních důchodců dlouhodobě o zhruba 250 tis. vyšší. Tento očekávaný vývoj vytváří potencionální riziko, že v rámci smluvního komerčního pojištění nebude možné udržet stabilní sazby pojistného (Tato analýza se nijak nezabývá otázkou, zda vyčleněná sazba ve výši 4 % hrubé mzdy je dostatečná a zda budou komerční pojišťovny ochotny za tuto sazbu riziko invalidity pojišťovat. Lze ovšem pouze uvést, že současné výdaje na invalidní důchody bez administrativních nákladů činí zhruba 1,5 % HDP a z vyčleněné sazby ve výši 4 % lze získat příjmy pouze na úrovni 1,2 % HDP).

Povinný přechod k systému, který kombinuje průběžnou DB složku a fondovou DC složku vede k poklesu výdajů na starobní důchody u průběžného DB systému (viz výše) a k postupnému náběhu výdajů u fondového DC systému. První důchody z fondového pilíře začnou být vypláceny kolem roku 2015 generaci, které bylo při zahájení reformy 55 let⁵. V dlouhém období se podíl výdajů průběžné a fondové složky zhruba vyrovnává, a to na úrovni okolo 2,5 % HDP. Celkové výdaje na starobní důchody v čase klesají, což je důsledkem snížení příspěvkové sazby u většiny populace.

Graf 3: Výdaje na starobní důchody (státní DB pilíř a fondový pilíř)

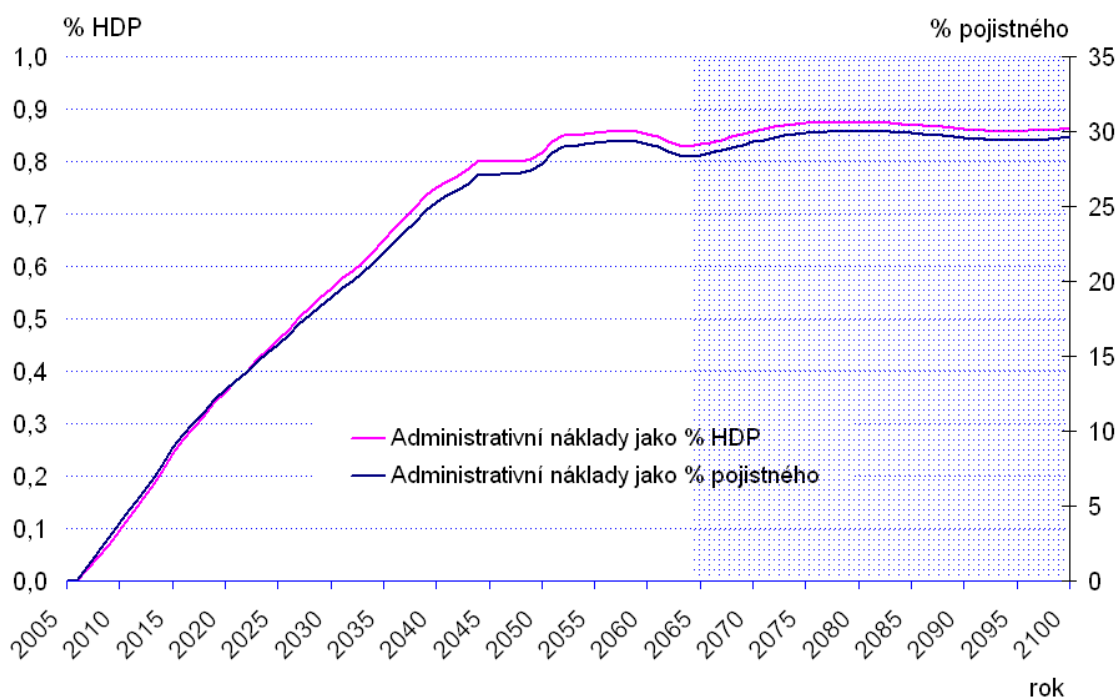

⁵ První FDC důchody budou modelově vypláceny v podstatě okamžitě po startu reformy, neboť např. pro ženy narozené v roce 1952 se třemi a více dětmi je důchodový věk 56 let a 4 měsíce a mohly by tedy již při startu reformy odejít do důchodu. To by mohlo způsobovat určité komplikace při praktické aplikaci tohoto návrhu.

Výdaje na důchody ve státním pilíři obsahují i administrativní náklady (odpovídající 1,8 % vybraného pojistného). Výdaje na důchody z druhého kapitálového pilíře jsou v Grafu 3 uváděny bez administrativních nákladů. Při modelování fondového pilíře byl použit předpoklad, že administrativní náklady ve spořicí fázi činí 1 % aktiv a pojišťovny si za poskytnutí anuity účtují jednorázovou úhradu ve výši 7 % aktiv. Takto vypočtené náklady lze vyjádřit jednak v podílu na HDP, ale pro srovnatelnost se státním pilířem i jako podíl na pojistném odvedeném do fondového pilíře. Graf 4 ukazuje, že náklady fondového pilíře nepřekročí 0,9 % HDP a dlouhodobě se stabilizují na úrovni 0,85 % HDP. Takto vypočtená hodnota se může jevit jako malá, což je dáno rozsahem fondového pilíře (viz dále Graf 8 – aktiva ve fondovém pilíři). Ve vztahu k odvedenému pojistnému ale administrativní náklady dosahují cca 30 %. V porovnání se státním pilířem se jedná o vysokou hodnotu, které je dána uplatněnými předpoklady, které leží někde ve spodní polovině možného intervalu.

Při porovnávání administrativních nákladů je třeba vždy brát do úvahy fundamentální odlišnosti obou systémů, kde u fondového systému je významná část nákladů spojena s tzv. akumulační fází, tj. fází, kdy dochází k vytváření aktiv v penzijním fondu, které následně slouží k výplatě důchodů. Tyto náklady nejsou průběžnému systému vlastní, neboť zde k takové akumulaci nedochází nebo pouze ve velmi omezené míře.

Graf 4: Administrativní náklady (fondový pilíř)

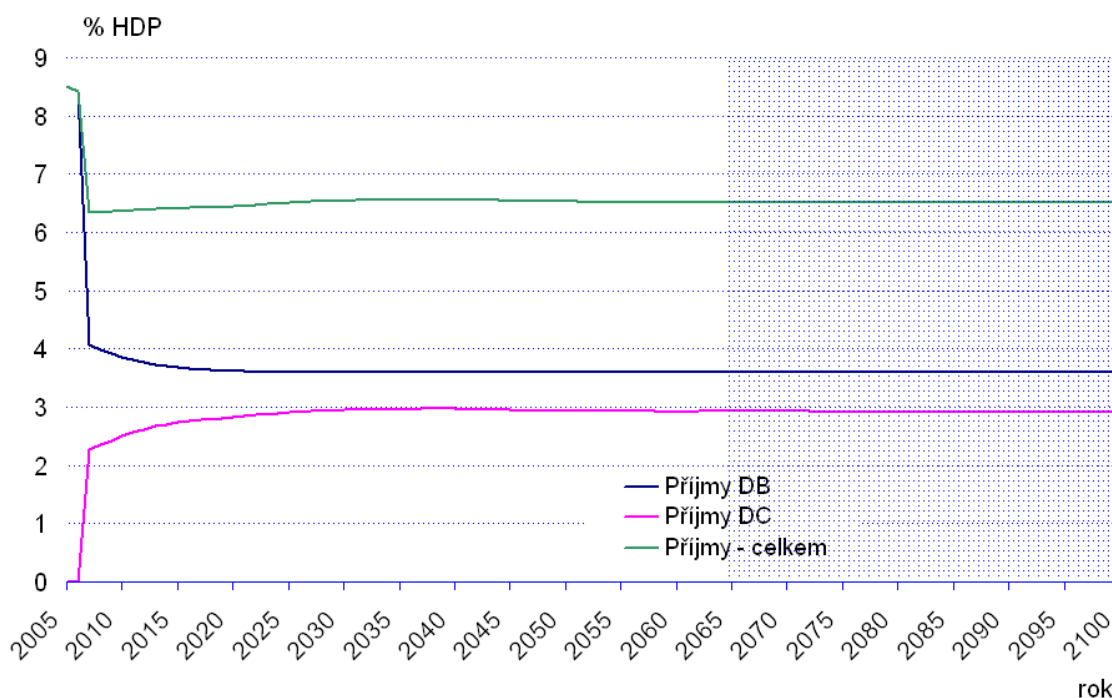
• Příjmy důchodového systému a příspěvková sazba

Pojistná sazba činí v analyzované variantě 24 % hrubé mzdy a je použita pouze k financování starobních důchodů. Rozdíl mezi současnou sazbou 28 % a navrhovanou 24 %, tj. 4 p.b. má podle návrhu sloužit ke sjednání smluvního pojištění invalidity u komerčních pojišťoven. Jedinci, kteří přecházejí do nového systému (tj. pro ročníky narození 1952 a mladší) se pojistná sazba odváděná na starobní důchody dělí na dvě poloviny, přičemž prvních 12 % směřuje na financování výdajů průběžného systému a druhý 12 % je ukládáno na individuální účty u penzijních fondů, z kterých je při odchodu do důchodu vyměřena anuita.

Pojistná sazba odváděná do druhého fondového pilíře je jedincům (mužům i ženám), kteří vychovávají nezaopatřené dítě dále snížena, a to v závislosti na počtu takto vychovávaných dětí. Sazba je snížena o 3 p.b. ze každé vychovávané dítě, a to až do počtu 3 (tj. sazba je snížena maximálně o 9 p.b.). Snížení sazby se uplatňuje pouze po dobu nezaopatřenosti dítěte a po té je sazba pojistného opětovně zvýšena na původní úroveň.

Graf 5 demonstruje, že pojistné odváděné do státního pilíře se při startu reformy skokově sníží o více jak 4 p.b. HDP s následným mírným poklesem a stabilizací na úrovni zhruba 3,5 % HDP po roce 2025. Vývoj pojistného státního pilíře zrcadlí skokové snížení sazby placené do tohoto systému ze současných 28 na 12 % pro osoby ve věku 55 let a mladší a na 24 % pro osoby starší 55 let. Následný mírný pokles je dán tím, že postupně platí sníženou sazbu pojistného všechny osoby na trhu práce (jedinci, kteří se nezapojují do nového systému postupně opouští trh práce a odcházejí do důchodu). Pojistné odváděné do fondového pilíře startuje na úrovni necelých 2,5 % HDP a mírným růstem se po roce 2025 stabilizuje na úrovni 3 % HDP. Vývoj ve fondovém pilíři odráží vývoj v průběžném pilíři.

Graf 5: Pojistné ve státním a fondovém pilíři

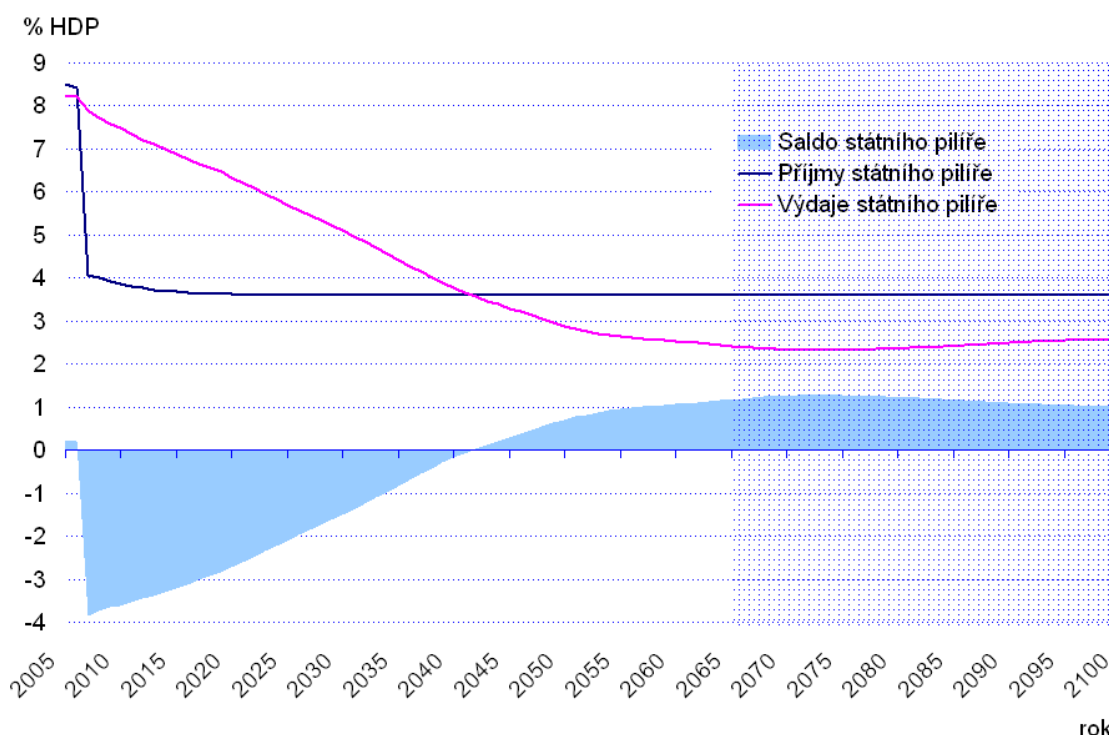
Celkové pojistné se při startu reformy skokově sníží o necelé 3 p.b. HDP. Tento propad je dán poklesem celkové pojistné sazby pro jedince, kteří vychovávají děti a snížením celkové sazby placené do důchodového systému o 4 p.b. pro všechny jedince. Po tomto propadu se celkové příjmy důchodového systému stabilizují na úrovni zhruba 6,5 % HDP. V dlouhém období celkové příjmy důchodového systému oscilují v pásu $\pm 0,1$ % HDP v závislosti na odvodech do fondového pilíře, tj. struktuře a počtu právě vychovávaných dětí.

- **Saldo důchodového systému a kumulované saldo důchodového systému**

Saldo důchodového systému se z důvodu přechodu na nový systém propadá z počátku do deficitu v řádu do 4 % HDP. Tento propad je způsoben okamžitou reakcí příjmů (pokles) na reformu a až zpožděnou reakcí na výdajové straně systému. Saldo systému se ale poměrně rychle zlepšuje, což je dáno relativně rychlým snižováním výdajů už po startu reformy, a to především v systému invalidních a pozůstalostních důchodů, které již nebudou po roce 2007

v tomto systému nově přiznávány. Po roce 2015 se začínají výrazněji snižovat i výdaje na starobní důchody ve státním systému, neboť se do financování důchodů začíná zapojovat i fondový systém. Transformační období lze považovat za ukončené někdy po roce 2065, kdy se výdaje státního systému stabilizují. Po dokončení transformace se systém pohybuje v přebytku v řádu 1 % HDP. Tento přebytek se v čase mírně snižuje, a to především z důvodu prodlužující se doby pobírání starobního důchodu. Státní systém lze považovat v dlouhém období (po uplynutí transformačního období) za v zásadě stabilizovaný s tím, že vzhledem k očekávanému přebytku by bylo možné parametry systému upravit, a to buď směrem ke snížení příspěvkové sazby, nebo zvýšení přiznávaných důchodů (vzhledem k možným rizikům v invalidním pojištění by příslušné zdroje mohly být využity zde).

Graf 6: Saldo důchodového systému (státní DB systém)

Vlastní transformační deficit způsobený zavedením fondového pilíře nelze jednoduše vyjádřit, neboť v rámci reformy dochází i k systémové změně v průběžném pilíři (přechod od důchodu závislém na dosahovaných výdělcích k důchodu závislém na počtu vychovaných dětí) a nelze tedy konstruovat situaci bez zavedení fondového pilíře.

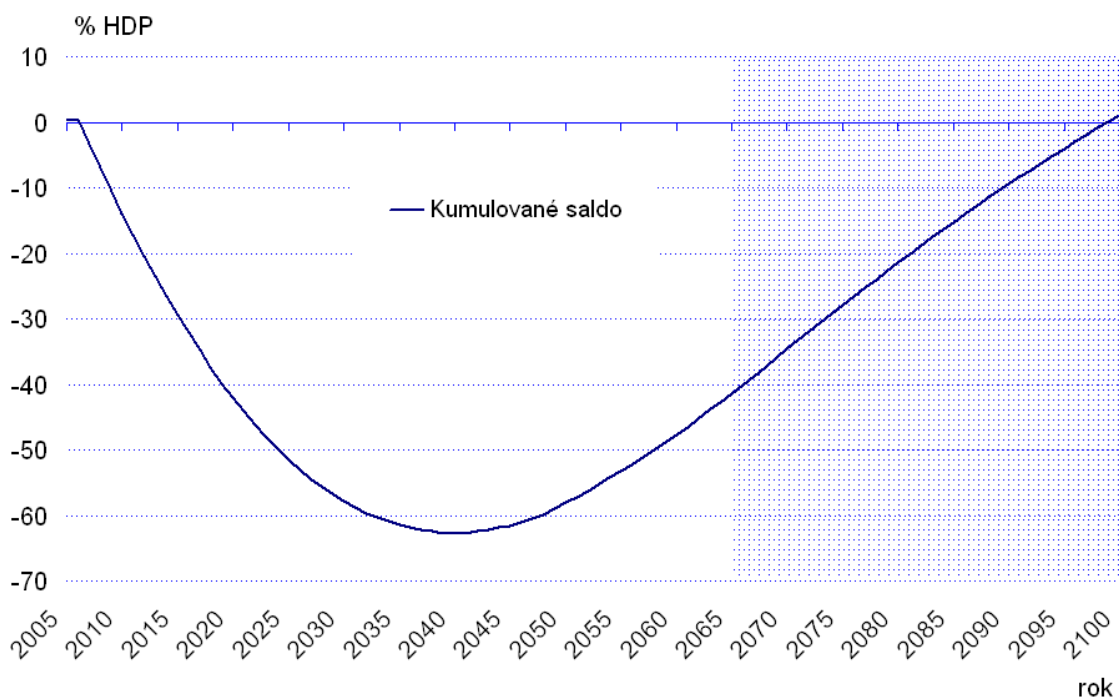
Díky postupnému zvyšování věkové hranice, snížení úrovně důchodů poskytovaných ze státního systému a omezení valorizace v novém systému (přechod k cenové valorizaci) se podařilo zcela eliminovat nepříznivé důsledky přesunu silných generací počátku 70 let minulého století do vyššího věku. V rizikovém období poloviny tohoto století se naopak systém postupně dostává do přebytku.

V dlouhém období nevytváří zavedení fondového pilíře potenciální riziko vytváření deficitu státního systému, neboť je přechod do nového systému povinný pro všechny jedince narozené po roce 1951, a to bez ohledu na jejich příjem.

Státní systém po startu reformy začíná vytvářet dluh, který se poměrně rychle zvětšuje a kulminuje okolo roku 2045 na úrovni těsně nad 60 % HDP. Po tomto roce dochází vzhledem k vytvářeným přebytkům státního systému k jeho postupnému snižování s tím, že na konci projekce je dluh zcela eliminován. Z tohoto pohledu je možné říci, že navrhovaný způsob

reformy důchodového systému (resp. přechod k novému systému) by neměl v dlouhém období zatěžovat jiné části veřejným financím a bylo by možné ho financovat dluhem.

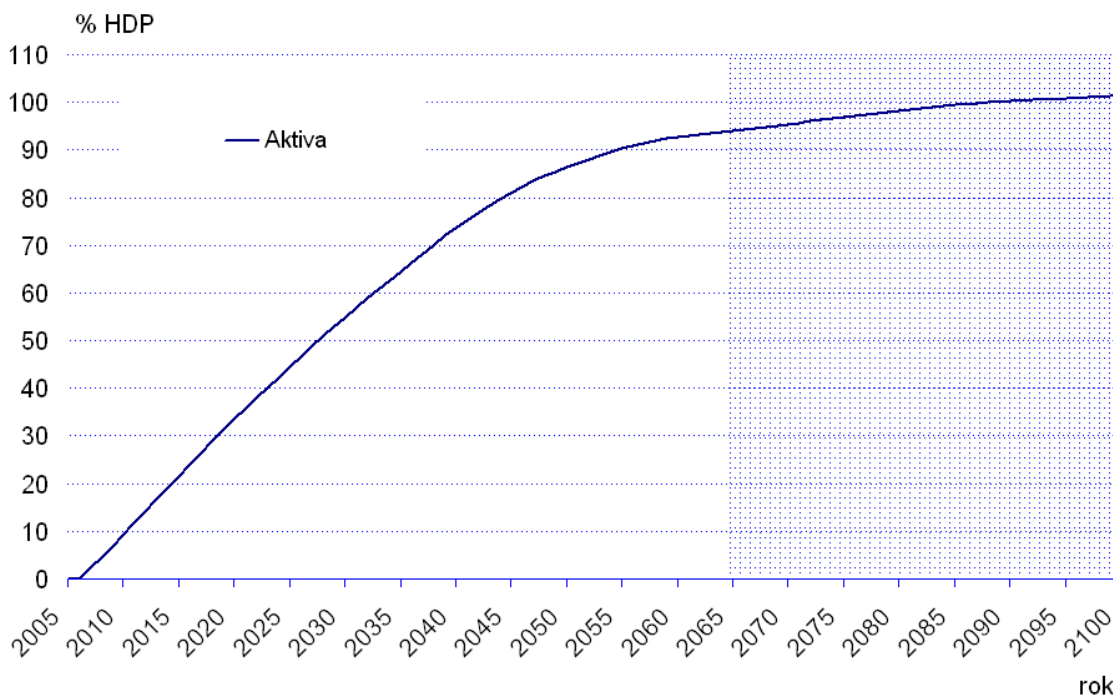
Graf 7: Kumulované saldo důchodového systému (státní DB systém)

Ve fondovém pilíři dochází ke kumulaci aktiv z definice. Fondový pilíř je postaven na principu, že anuita je vyplácena z naspořených prostředků. Na začátku projekce proto dochází nejprve k akumulaci aktiv. Aktiva ve druhém pilíři setrvale rostou do okamžiku, než začnou být významně vypláceny z naspořených prostředků anuity.

První důchody budou vyplaceny až kolem roku 2015. Kolem roku 2015 lze na křivce vývoje aktiv pozorovat inflexní bod, po kterém se začne růst aktiv zpomalovat. Aktiva rostou v celém projektovaném období, byť je jejich růst po roce 2060 již pouze nepatrný. Tento růst aktiv ve druhé polovině projekce je způsoben primárně přijatým předpokladem o výnosnosti fondového systému, resp. o jeho nákladovosti (z čeho ústí „čistý“ výnos), která je vyšší než hospodářský růst.

Graf 8: Aktiva fondového pilíře

- **Celkový náhradový poměr**

Celkový náhradový poměr je komplexní ukazatel, který je v analyzované variantě vedle faktorů, které ovlivňují vývoj tohoto ukazatele v současném systému, ovlivněn také přechodem k novému systému. Celkový náhradový poměr postupně klesá se současné úrovně okolo 42 % do zhruba roku 2060 a po té se stabilizuje na úrovni okolo 26 % průměrné mzdy. Tento pokles je způsoben snížením úrovně důchodů poskytovaných z průběžného systému, který není plně kompenzován důchodem poskytovaným z fondového systému. Pokles úrovně důchodu z průběžného systému je ovlivněn i přijatým předpokladem o pouze cenové valorizaci důchodů poskytovaných z nového systému. Na důchody z fondového systému nemá tento předpoklad v dlouhém období žádný dopad.

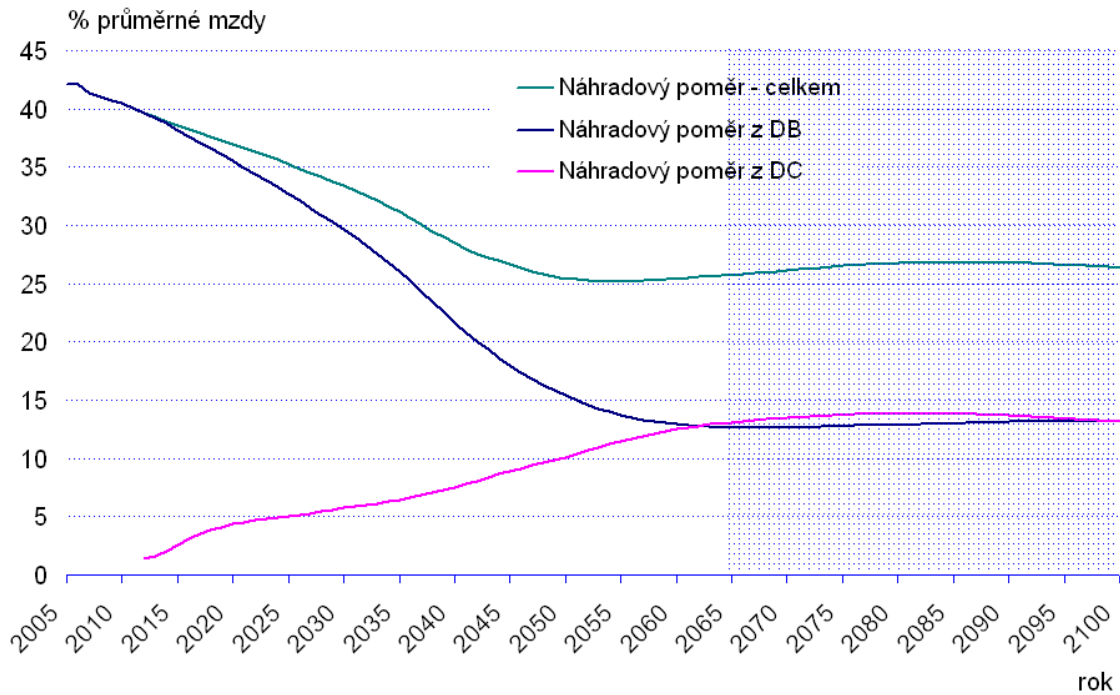
Graf 9 znázorňuje průběh náhradového poměru, který je složen z části průběžné a fondové. V celkovém náhradovém poměru se začíná postupně projevovat fondová složka důchodu, a to na úkor váhy složky poskytované z průběžného systému. V dlouhém období se váhy obou složek zhruba vyrovnají.

V souvislosti s průměrným důchodem a náhradovým poměrem je třeba upozornit ještě na jednu skutečnost. Jedná se o aktiva invalidních osob. Invalidní osoby pobírají invalidní důchod, který je zajišťován mimo FDC systém starobních důchodů. Přesto tyto osoby mají na svém účtu u penzijních fondů určitou výši aktiv. Jde buď (i) o pojistné (a příslušné zhodnocení), které do systému zaplatili předtím, než se staly invalidními, nebo (ii) pojistné, které do systému odvádějí z příjmů získaných během trvání invalidity. V modelu zůstávají tato aktiva uvnitř FDC systému.⁶ To znamená, že v konečném důsledku aktiva invalidů

⁶ Jejich vyčlenění mimo FDC systém starobních důchodů by bylo modelově extrémně náročné. Délka invalidity se může u daného jedince měnit (vznik/zánik invalidity), stejně tak je proměnlivá i míra invalidity (částečný vs. plný invalidní důchod). Pro tyto změny neexistují příslušné mikroekonomicky orientované statistiky. V realitě by byla aktiva invalidních jedinců jejich vlastnictvím a nebylo by možné z nich financovat důchody jiných osob. Současně by bylo nutné upravit, jak bude s těmito aktivy nakládáno při vyměření důchodu invalidní osobě – zda

poněkud zvyšují starobní důchody z fondového pilíře a jeho celkový náhradový poměr (pro „neinvalidní“ osoby). Problém s aktivy invalidních osob v systému starobních důchodů je vlastní všem příspěvkově orientovaným systémům, bez ohledu na to, jde-li o aktiva „pomyslná“ (NDC) či skutečná (fondový DC).

Graf 9: Celkový náhradový poměr (státní a fondový pilíř)

stát po zohlednění anuity plynoucí z těchto aktiv bude pouze doplácet invalidní důchod do stanovené výše nebo bude platit plný invalidní důchod bez ohledu na naspořená aktiva.

2. Mikrofinanční kritéria

Mikrofinanční kritéria jsou kvantifikována pro různé úrovně příjmů jednotlivce s pomocí tzv. příjmově typizovaného jedince (dále jen PTJ). PTJ je definován jako jedinec, vstupující do důchodového systému ve 20 letech a odcházející do důchodu v 65 letech. U mužů a ženy se předpokládá odlišná struktura doby pojištění (u tzv. náhradních dob pojištění), a to především z důvodu péče o děti. Kvůli závislosti výše důchodu na počtu vychovaných dětí se jak muži tak i ženy dělí podle počtu dětí (u žen ve skupině 3 a více dětí je předpoklad 3 dětí).

• Individuální náhradový poměr⁷

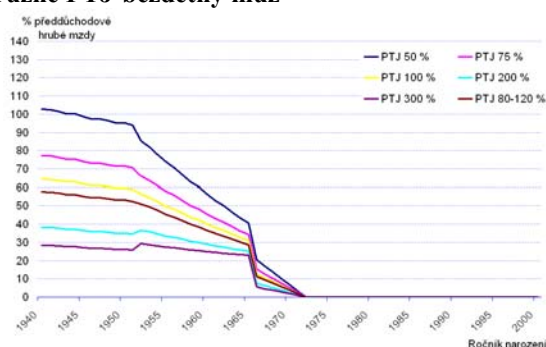
Průběh křivek individuálního náhradového poměru lze rozdělit do čtyř fází, a to bez ohledu na příslušného jedince. Na počátku u jedinců, kteří nebudou ovlivněny reformou náhradový poměr mírně klesá, a to z důvodu růstu věkové hranice pro nárok na starobní důchod, což vzhledem k předpokládanému věku odchodu do starobního důchodu v 65 letech, vede ke zkracování období tzv. přesluhování.

U jedinců narozených v roce 1952 (první ročník narození vstupující alespoň částečně do nového systému) dochází ke skokové změně náhradového poměru, která není jednosměrná a vyjadřuje situaci, kdy první důchody z nového systému jsou vyplaceny až po 10 letech (kdy jedinci narození v roce 1952 dosáhnou 65 let) jeho fungování a dochází k určité „kumulaci“ odlišností pro jednotlivé jedince.

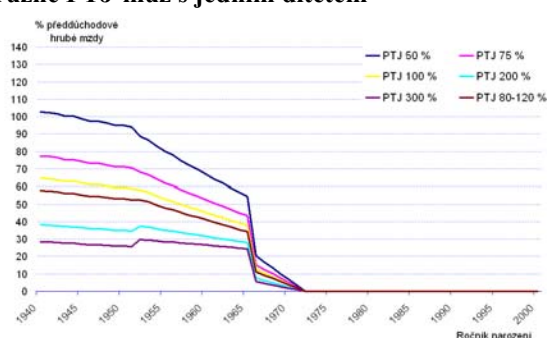
Pro ročníky narození 1952 až 1965 náhradový poměr poměrně rychle klesá, což je dáno především přechodem k novému systému, který poskytuje nižší důchody a částečně také pokračujícím zvyšováním věkové hranice.

U ročníku narození 1966 dojde k významnému propadu náhradového poměru, což je způsobeno technickým předpokladem věku odchodu z trhu práce u PTJ v 65 letech a u ročníku narození 1966 je poprvé věková hranice vyšší než 65 let a jedinci tak nezískají v tomto věku důchod z nového systému (není možné odejít do předčasného důchodu) a zůstane jim pouze část důchodu ze současného systému, která postupně klesá a pro ročník narození 1972 dosáhne nuly.

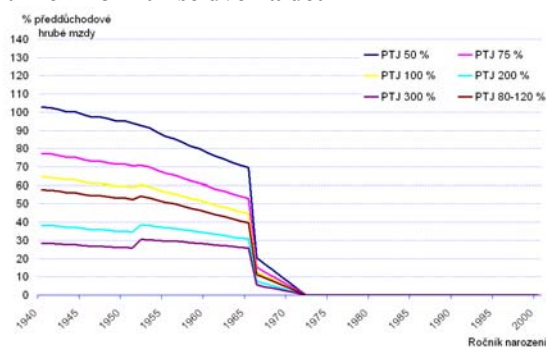
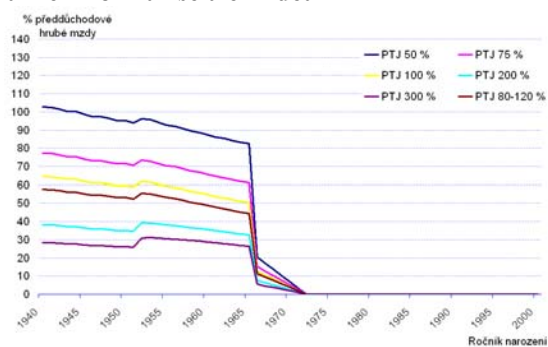
Graf 10: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-bezdětný muž

Graf 11: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-muž s jedním dítětem

⁷ Mikrofinanční kritéria jsou spočtena, stejně jako makrofinanční kritéria, s využitím průměrné mzdy v národním hospodářství včetně tzv. podlimitních ekonomických subjektů.

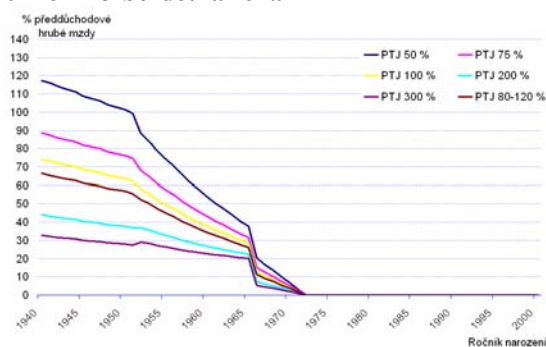
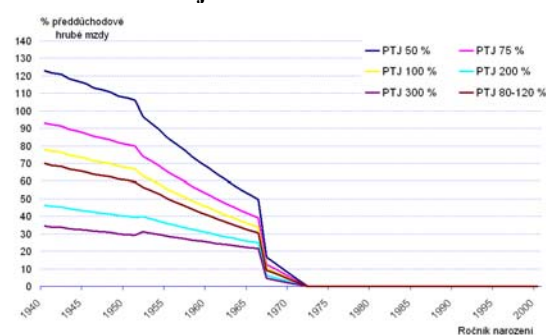
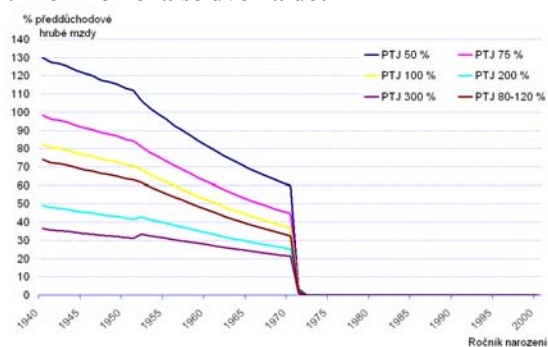
Graf 12: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-muž se dvěma dětmi**Graf 13: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-muž se třemi dětmi**

Z porovnání Grafů 10 až 13 je patrné, že přechod k novému systému představuje výhodu pro jedince vstupující do nového systému ve vyšším věku (ročníky narození těsně po roce 1952), kteří dosahovali vyšších výdělků. Dále je vidět, že nový systém je z hlediska náhradového poměru výrazně výhodnější pro vícedětné muže, kdy ve srovnání bezdětného a muže se třemi dětmi narozeného v roce 1965 s průměrným příjmem činí rozdíl v náhradovém poměru 19 p.b. (31 vs. 50), tzn., že důchod muže se třemi dětmi je o zhruba 61 % vyšší než u muže bezdětného. U mužů se třemi dětmi lze pozorovat, že přechod do nového systému dojde ke zvýšení náhradového poměru u všech PTJ, bez ohledu na výši předchozího příjmu.

Obdobný vývoj jaký lze pozorovat u mužů je patrný i v grafech zobrazujících vývoj náhradového poměru u žen. U žen na rozdíl od mužů působí počet vychovaných dětí nejen ve směru podílu důchodu z průběžného a fondového pilíře v nově navrhovaném systému, ale má také vliv na vývoj statutární věkové hranice pro odchod do starobního důchodu. Z tohoto důvodu se u vícedětných žen zkracuje resp. úplně mizí období, kdy ztrácí v 65 letech nárok na důchod z nového systému (dochází k propadu náhradového poměru) a zůstává jim pouze částečný nárok z existujícího systému, který se v čase snižuje. U žen se třemi dětmi je možné i na grafu náhradového poměru vysledovat období, kdy mají plný (nenulový) nárok z nového systému (jde o ročníky narození 1972 a mladší).

Ve srovnání s vývojem u mužů je pokles náhradového poměru u žen vyšší, což je zpočátku způsobeno tím, že u žen je při odchodu do důchodu v 65 letech dosahován vyšší náhradový poměr, a to z důvodu jejich nižší statutární věkové hranice a při vyšším tempu růstu věkové hranice se tento rozdíl mezi muži a ženami srovnává a náhradové poměry se vyrovnávají. Po té při přechodu k novému systému se náhradový poměr opět u žen snižuje rychleji a cílově dosahuje nižších hodnot než u mužů, a to především z důvodu jejich nižších měr úmrtnosti a tedy delší průměrné doby strávené v důchodu a u žen vychovávajících děti také z důvodu toho, že na rozdíl od mužů se u žen výchova dětí z pohledu důchodových nároků projeví i tím, že po určité období neplatí pojistné do fondového pilíře (nikoliv z důvodu slevy na pojistném, ale protože doma pečují o dítě a nemají žádný příjem podléhající platbě pojistného)⁸. Rozdíly mezi pohlavími v cílovém stavu jsou způsobeny ve fondové (plně ekvivalentní) složce důchodu.

⁸ V rámci diskuse s navrhovateli s ING byla uvedena možnost, že by v průběhu péče o dítě a neplacení pojistného byl odvod do fondového pilíře u toho z manželů, který není s dítětem (dětmi) doma a platí pojistné rozdělen a polovina byla převedena na účet druhého z manželů. Tento návrh nebyl do výpočtu zohledněn, neboť by to vedlo v významné extenzi počtu PTJ (nerozhodoval by pouze příjem jedince, ale i příjem jeho manžela či manželky). Nicméně by tento návrh mohl zmírnit dopady péče o děti do nároku z fondového pilíře.

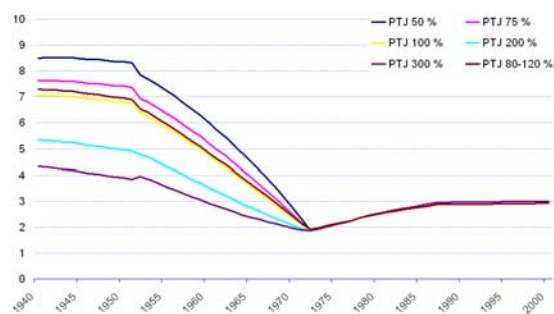
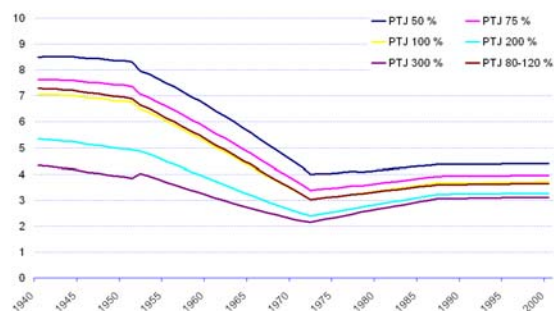
Graf 14: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-bezdětná žena**Graf 15: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-žena s jedním dítětem****Graf 16: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-žena se dvěma dětmi****Graf 17: Individuální náhradový poměr pro různé PTJ-žena se třemi dětmi**

- **Vnitřní míra výnosu**

Vnitřní míra výnosu (dále VMV), která srovnává toky zaplacených příspěvků do důchodového systému a následně vyplacených důchodů poskytuje pro daný návrh důchodové reformy výrazně lepší informaci než výše uvedený náhradový poměr.

VMV je na rozdíl od náhradového poměru pouze minimálně ovlivněna nastavením statutární věkové hranice a jejím vztahem k předpokládanému odchodu z trhu práce v 65 letech. Dále je možné zohlednit i sníženou sazbu pojistného placenou jedinci, kteří vychovávají děti a je jim tímto způsobem poskytována určitá úleva. Zároveň je možné zohlednit odlišný způsob valorizace důchodů ze stávajícího systému (100 % růstu cen a 1/3 růstu reálných mezd) a nového systému (100 % růstu cen).

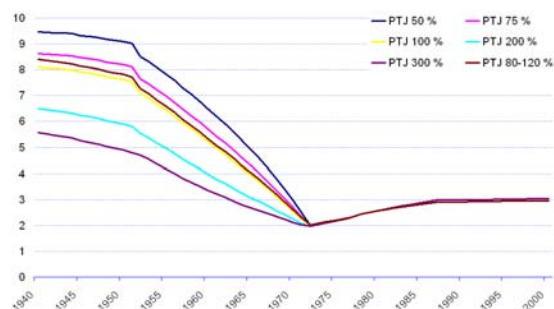
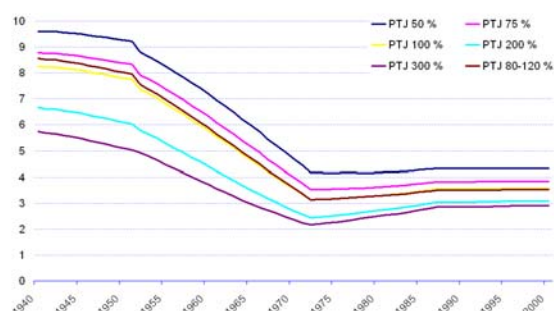
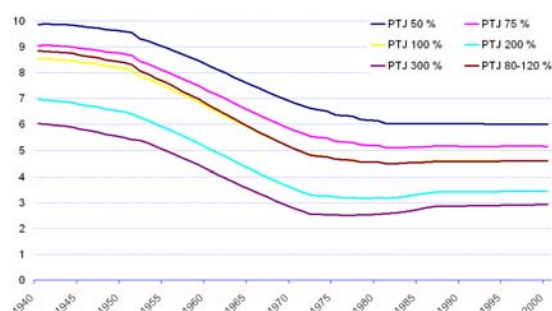
Na Grafech 18 – 21 je zobrazen vývoj VMV pro různé PTJ muže v závislosti na tom, kolik měli dětí. Z jejich srovnání je možné dovodit dopady navrhované reformy na tyto jednotlivé skupiny jedinců. Pro PTJ narozené do roku 1951 je vývoj ve všech grafech stejný a je možné pozorovat v zásadě stabilní úroveň VMV u jednotlivých PTJ. Úrovňové rozdíly ve VMV reflektují existenci příjmové solidarity v současném důchodovém systému, kdy výnos u jedince s celoživotním příjmem na úrovni 300 % průměrné mzdy je zhruba dvojnásobný oproti jedinci s příjmem pouze na úrovni 50 % průměrné mzdy. Další vývoj pro mladší ročníky narození, kteří již vstupují alespoň částečně do nového systému již závisí na počtu vychovaných dětí.

Graf 18: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-bezdětný muž**Graf 19: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-muž s jedním dítětem****Graf 20: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-muž se dvěma dětmi****Graf 21: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-muž se třemi dětmi**

U bezdětného muže (Graf 18) lze pro jedince narozené v roce 1952 zaznamenat skokové změny ve vnitřní míře výnosu oproti ročníku narození 1951, a to u všech příjmových skupin. Tyto skoky jsou pozorovatelné i u mužů, kteří vychovali děti s tím, že s růstem počtu vychovaných dětí je tento skok u mužů s nižšími a středními příjmy postupně zcela eliminován. Pro ročníky narození 1952 – 1972 dochází k prudkému poklesu VMV s tím, že tento pokles je výraznější u nižších příjmových skupin. U ročníku 1972, který jako první získá důchod pouze podle pravidel nového systému je VMV nejnižší a nezávislá na výši předchozího příjmu. Nejnižší hodnoty je dosahována z toho důvodu, že jedincům narozených v roce 1972 bylo při startu již 35 let a již 15 let platili pojistné do současného systému, ale z takto placeného pojistného nezískají žádný důchod. Ztráta z této doby je u ročníku narození 1972 nejvyšší a postupně se snižuje (roste VMV) až k ročníku narození 1987, který již do stávajícího systému žádné pojistné neplatil. Shodná VMV bez ohledu na předchozí příjmy ukazuje stav, kdy neexistuje příjmová solidarita, což reflektuje stav u bezdětných jedinců jejichž důchod pochází pouze z fondové a tedy plně ekvivalentní složky.

S rostoucím počtem dětí roste v cílovém stavu i VMV. Nárůst je nejnižší u PTJ s celoživotním příjmem na úrovni trojnásobku průměrné mzdy a s klesajícím příjmem se poměrně významně zvyšuje. Tento výsledek je dán tím, že v nově navrhovaném průběžném pilíři se důchod odvíjí nikoliv v závislosti na předchozím příjmu, ale v závislosti na průměrné mzdě, což obecně poskytuje výhodu především jedincům s nižšími než průměrnými příjmy.

Při pohledu na VMV u muže s třemi dětmi (Graf 21) je vidět, že tato dosahuje u muže s příjmem na úrovni 50 % průměrné mzdy zhruba dvojnásobku úrovně muže s příjmem ve výši trojnásobku průměrné mzdy, což je rozdíl srovnatelný se současným systémem. Úroveň příjmové solidarity u mužů se třemi dětmi dosahuje v navrhovaném systému stejné intenzity jakou je možné pozorovat v současném systému. Při nižším počtu dětí tato intenzita klesá a u bezdětných jedinců je zcela eliminována.

Graf 22: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-bezdětná žena**Graf 23: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-žena s jedním dítětem****Graf 24: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-žena se dvěma dětmi****Graf 25: Vnitřní míra výnosu pro různé PTJ-žena se třemi dětmi**

VMV u žen vykazuje obdobné trendy jako je tomu u mužů s tím rozdílem, že u žen, které odcházejí do starobního důchodu v současné době je VMV vyšší než u mužů a zároveň roste s počtem vychovaných dětí. Tento rozdíl je dán delší průměrnou dobou pobírání důchodu u žen, která souvisí s nižšími měrami úmrtnosti a nižší věkovou hranicí, a odlišným profilem doby pojištění s vyšším podílem náhradních dob (především s důvodu péče o děti).

V cílovém stavu nového systému je možné pozorovat u bezdětných žen výrazně vyšší dosahovanou VMV než u bezdětných mužů (rozdíl je zhruba $\frac{1}{2}$ p.b.), a to přesto, že obě skupiny pobírají důchod pouze z fondového pilíře. Vysvětlení je v pojistném placeném do průběžného systému (12 % hrubé mzdy), ze kterého ani jedna z těchto skupin nezískává žádný důchodový nárok a přináší jim tedy „čistou ztrátu“ a snižuje VMV. U žen je díky odlišné struktuře doby pojištění, která je způsobena u bezdětných žen odlišnou pravděpodobností nezaměstnanosti, tato „ztráta“ menší, což ústí ve vyšší dosahovanou VMV.

S vyšším počtem vychovaných dětí se tento rozdíl postupně umenšuje a muži i ženy, kteří vychovali 3 děti dosahují v cílovém stavu v zásadě stejného výnosu. Je tedy možné říci, že při tomto nastavení parametrů je u jedinců se třemi dětmi v zásadě zcela eliminována solidarita mezi pohlavími.

Vzhledem k již uvedenému vyššímu výnosu u žen (oproti mužům), které odcházejí do starobního důchodu v současné době je ovšem relativní rozdíl a tedy intenzita příjmové solidarity u žen menší než u mužů. V cílovém stavu se ovšem intenzita příjmové solidarity u těchto žen dostává na úroveň, která je dosahována u mužů, což znamená její posílení.

Výsledky VMV ukazují, že předpokládané nastavení parametrů navrhovaného důchodového systému vytváří finanční motivaci k tomu mít děti (ovšem při zúženém pohledu důchodového systému, který nebere do úvahy náklady spojené s vlastní výchovou dětí). Tato motivace je silnější u nižších příjmových skupin a s růstem příjmu klesá. Zároveň je o něco silnější u

mužů než u žen. Finanční motivace je pozorovatelná u všech analyzovaných skupin kromě vysokopříjmových žen, kde je VMV je všech situacích v zásadě stejná.

• Implicitní daň

Na úvod implicitní daně připomeňme, že je velmi obtížné nastavit státní PAYG DB systém pojistně-matematicky neutrálně. Implicitní daň dosahuje během různých let kladných i záporných hodnot v závislosti na tom, jak je nastaven důchodový vzorec (penalizace za předčasný odchod do důchodu a premie ze pozdější odchod do důchodu). V případě navrhované podoby průběžného systému ve formě rovného důchodu (závislého na počtu vychovaných dětí) je zcela eliminována motivace k placení pojistného, neboť placení či neplacení pojistného nijak neovlivňuje výši přiznaného důchodu.

Naproti tomu DC systém v čisté podobě je pojistně-matematicky neutrální z definice, protože dodatečně odpracované roky a dodatečně odvedené pojistné se promítne plně ve výši vypočtené anuity.

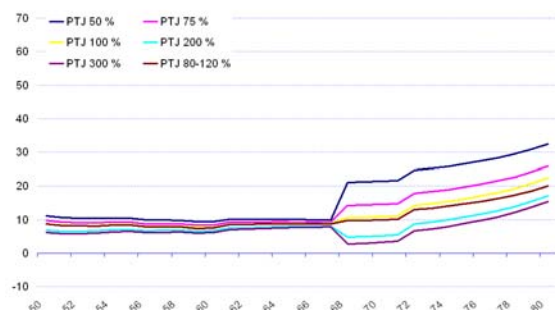
Kombinovaný systém obsahující státní DB komponentu a fondovou DC komponentu tak v závislosti na váze fondového pilíře částečně zmírňuje variaci implicitní daně ve státním pilíři. V případě kombinace rovného důchodu a DC složky se v závislosti na váze DC složky omezuje negativní vliv rovného důchodu na implicitní daň.

V následujících grafech bude demonstrován vývoj implicitní daně pouze pro jedince, kteří již pobírají důchod plně z nového systému (ročník narození 2000). Analýza se bude soustředit pouze na motivace vysílané směrem k trhu práce z plně fungujícího nového systému. Další grafy zobrazující i vývoj pro jednotlivé generace jsou v příloze.

Graf 26: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-bezdětný muž

Graf 27: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-muž s jedním dítětem

Graf 28: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-muž se dvěma dětmi

Graf 29: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-muž se třemi dětmi

Průběhy křivek implicitní daně potvrzují obecná pravidla o motivacích vysílaných jednotlivými systémy směrem k trhu práce, a to u obou pohlaví.

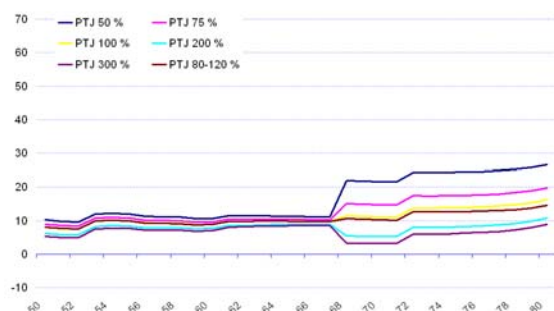
U bezdětných jedinců je možné pozorovat téměř pojistněmatematickou neutralitu (mírně kladné hodnoty jsou dány pojistným placením do průběžného systému, které nijak neovlivňuje změnu důchodového bohatství).

S rostoucím počtem dětí a s tím spojenou rostoucí vahou průběžného systému s rovným důchodem, implicitní daň roste, a to výrazně po dosažení statutární věkové hranice. Vzhledem k tomu, že rovný důchod se odvíjí od průměrné mzdy je implicitní daň vyšší u jedinců s nižšími příjmy, neboť v jejich důchodu má složka rovného důchodu vyšší váhu (ze stejného důvodu roste implicitní daň s počtem vychovaných dětí) a po dosažení statutární věkové hranice výrazně působí i „ztráta“ z nepobírání rovného důchodu, která je výrazně vyšší u nízkopříjmových jedinců.

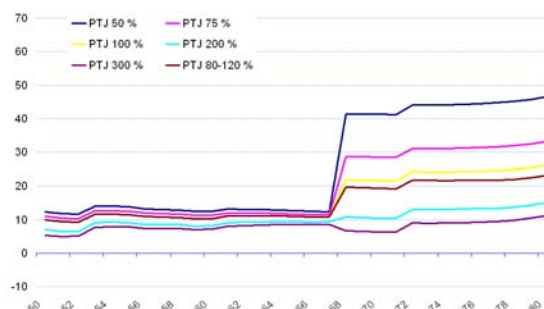
Graf 30: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-bezdětná žena

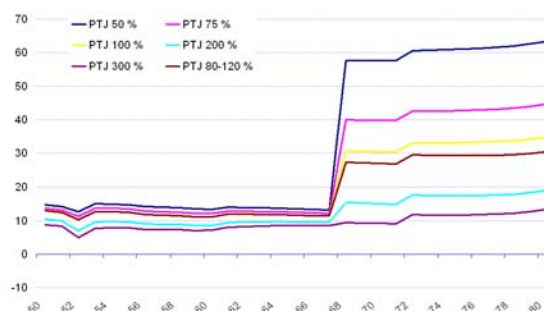
Graf 31: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-žena s jedním dítětem

Graf 32: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-žena se dvěma dětmi

Graf 33: Implicitní daň pro různé PTJ narozené v roce 2000-žena se třemi dětmi

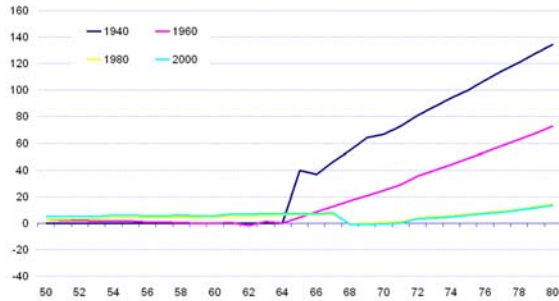
Struktura navrhovaného systému vytváří motivace k co nejzasšímu opuštění trhu práce resp. vytváří motivace k vyhýbání se placení pojistného. Tyto motivy se u jedinců, kteří vychovali alespoň jedno dítě, po dosažení statutární věkové hranice ještě výrazně zvyšují. Vzhledem k navrhovanému postupnému zvyšování statutární věkové hranice až na 68 let nemusí tento fakt vytvářet významnější problém, neboť tlak na setrvání na trhu práce bude vytvářet právě postupné zvyšování věkové hranice spojené se zrušením předčasného důchodu.

- **Závěr**

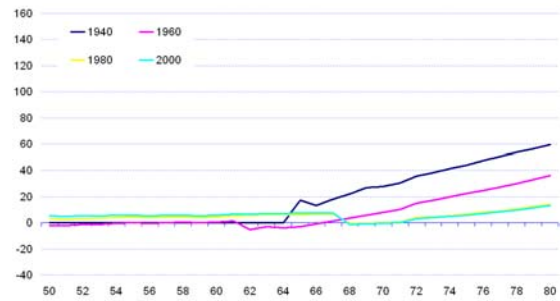
- Navrhovaný způsob reformy důchodového systému vede k umenšení váhy průběžného pilíře. Výdaje na tomu část důchodového systému klesají ze současné úrovně 8,4 % HDP na cílovou úroveň oscilující okolo 2,5 % HDP. Umenšení váhy průběžného systému je kompenzováno zavedením povinného fondového pilíře, jehož výdaje se v dlouhém období pohybují na úrovni 2,5 % HDP.
- Nastavené parametry průběžného systému vedou, po překonání transformačního období, ke stabilizaci této složky důchodového systému, a to v přebytku na úrovni zhruba 1 % HDP.
- Přejít k částečně fondovému systému je spojen s výpadkem příjmů průběžného systému, který je kompenzován i poklesem výdajů. Celkově vede přechod k novému systému k vytvoření dluhu, který kulminuje okolo roku 2040 ve výši těsně nad 60 % HDP. Vzhledem k vytvářeným přebytkům se ale tento dluh postupně snižuje a na konci projekce je systém v celkovém mírném přebytku, což by umožňovalo financovat tento přechod na dluh bez ohrožení stability veřejných financí.
- Stabilita systému je částečně vykoupena poklesem celkového náhradového poměru, který klesá z úrovně zhruba 42 % až na hodnoty okolo 26 % po roce 2060.
- Snížení úrovně starobních důchodů poskytovaných z průběžného systému a ponechání existující podoby systému invalidních důchodů (byť ve formě komerčního pojištění) může vést ke značnému posílení motivace k získání invalidního důchodu namísto důchodu starobního a ještě tak zvýšit riziko v tomto pojištění.
- Eliminace příjmové solidarity u bezdětných jedinců a její značné omezení u méně dětných jedinců může vést ke zvýšenému ohrožení chudobou u těchto osob, což by mohlo vést k dodatečným nákladům mimo důchodový systém.
- Navrhovaný systém ve své cílové podobě vytváří finanční motivace k výchově dětí, které jsou silnější u nižších příjmových skupin. VMV u jedinců příjmem na úrovni ½ průměrné mzdy je při vychování tří dětí zhruba dvojnásobná u žen a více jak dvojnásobná u mužů.
- U vícedětných jedinců dochází v systému v zásadě k zachování současné míry příjmové solidarity u mužů a k jejímu posílení u žen. V průměru je ovšem příjmová solidarita celého důchodového systému oproti současnému stavu omezena.
- Navrhovaný systém vytváří motivy k brzkému opuštění trhu práce, což je primárně způsobeno existencí složky rovného důchodu. Tato motivace roste s počtem vychovaných dětí, a to díky rostoucí váze rovného důchodu v celkovém důchodu jedince. Tyto motivace jsou ovšem v návrhu kompenzovány předpokládaným postupným růstem věkové hranice spojeným s nemožností předčasného důchodu, který nebude umožňovat brzký odchod do starobního důchodu.

• Příloha 1 – implicitní daň grafy
Bezdětní muži

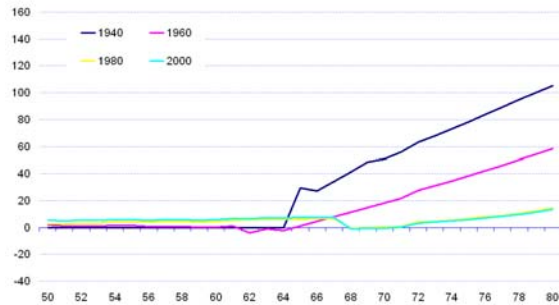
Graf 34: Implicitní daň, 50% PTJ

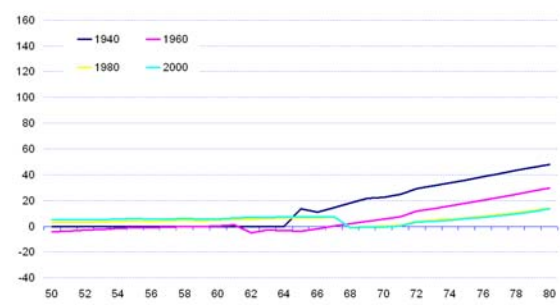
Graf 37: Implicitní daň, 200% PTJ

Graf 35: Implicitní daň, 75% PTJ

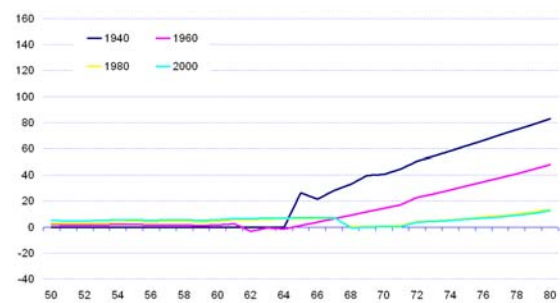
Graf 38: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 36: Implicitní daň, 100% PTJ

Graf 39: Implicitní daň, 80-120% PTJ

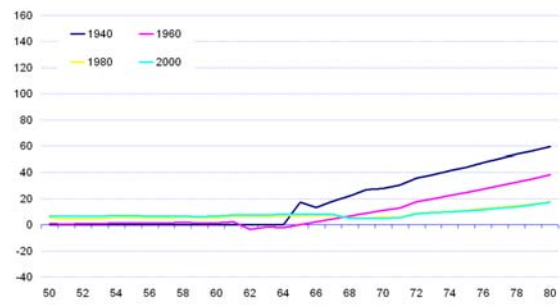

Muži s jedním dítětem

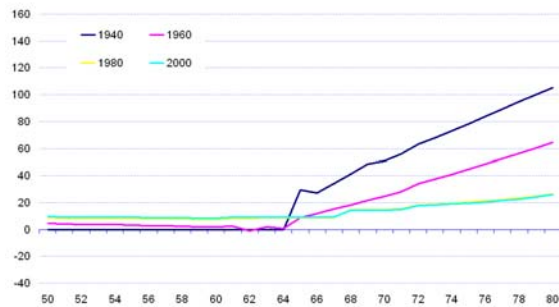
Graf 40: Implicitní daň, 50% PTJ

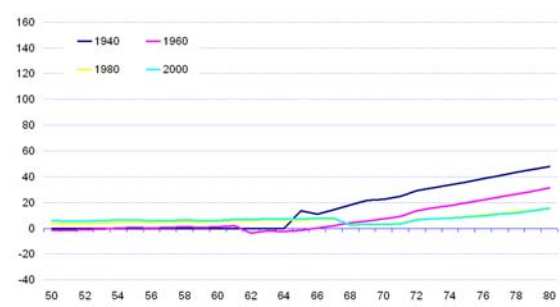
Graf 43: Implicitní daň, 200% PTJ

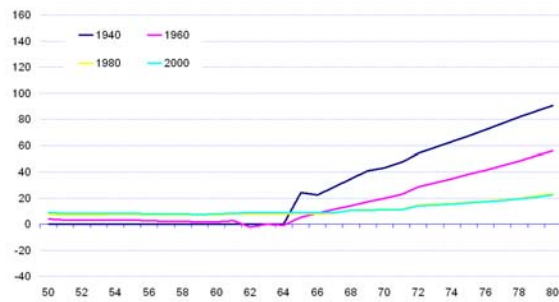
Graf 41: Implicitní daň, 75% PTJ

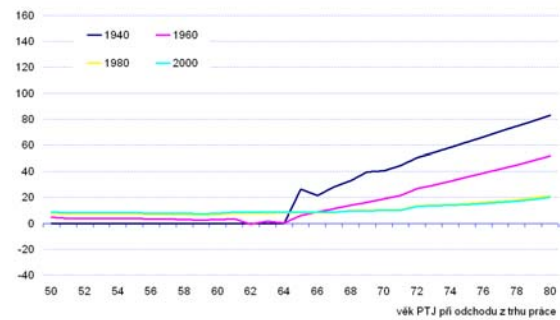
Graf 44: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 42: Implicitní daň, 100% PTJ

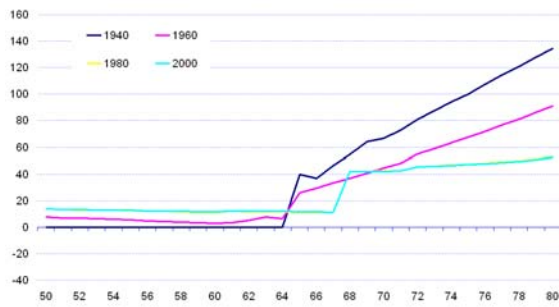

Graf 45: Implicitní daň, 80-120% PTJ

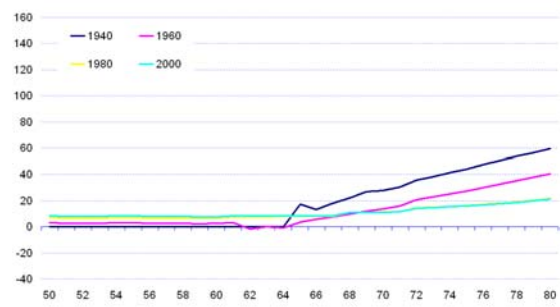

Muži se dvěma dětmi

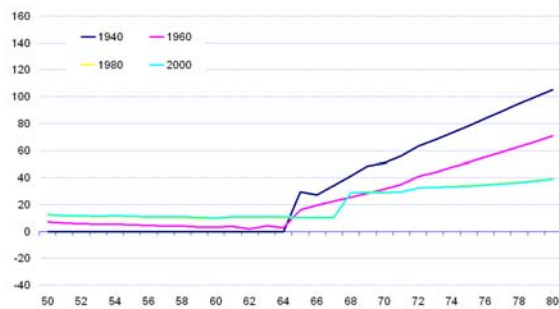
Graf 46: Implicitní daň, 50% PTJ

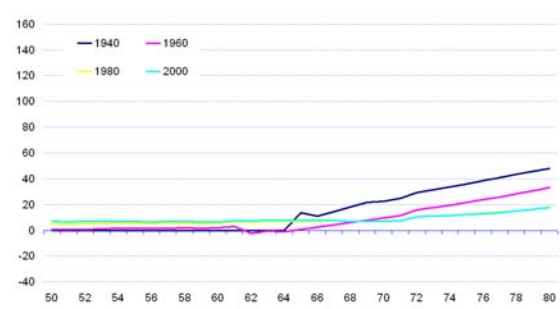
Graf 49: Implicitní daň, 200% PTJ

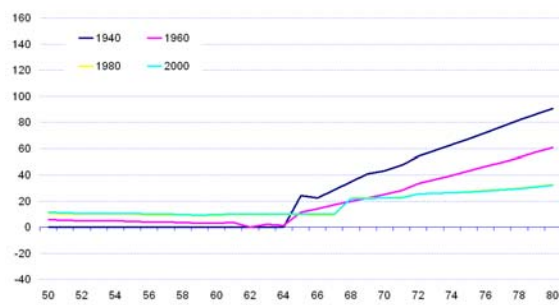
Graf 47: Implicitní daň, 75% PTJ

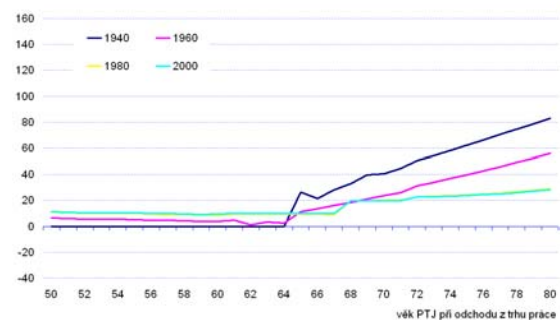
Graf 50: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 48: Implicitní daň, 100% PTJ

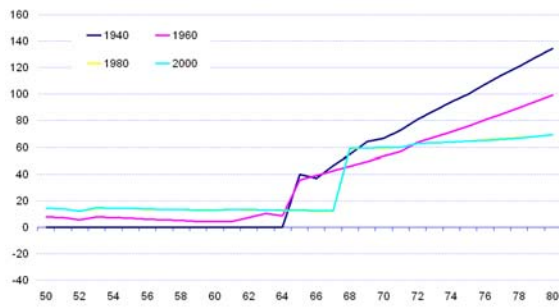

Graf 51: Implicitní daň, 80-120% PTJ

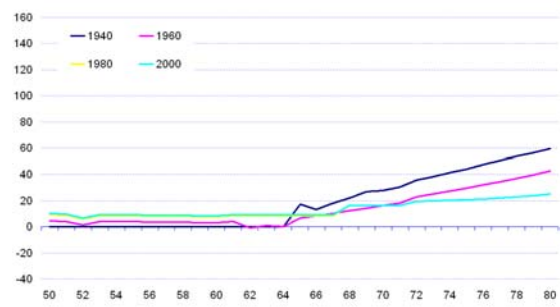

Muži se třemi dětmi

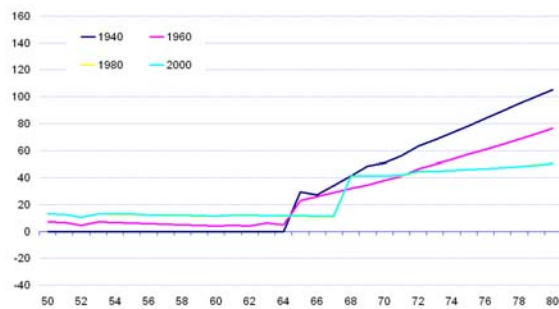
Graf 52: Implicitní daň, 50% PTJ

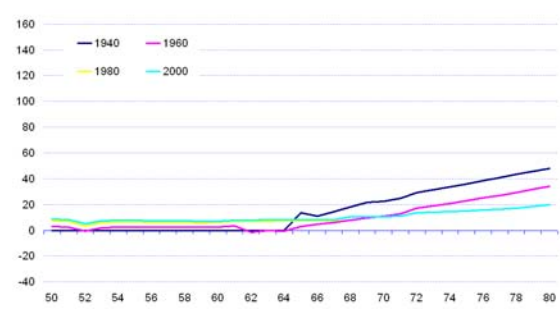
Graf 55: Implicitní daň, 200% PTJ

Graf 53: Implicitní daň, 75% PTJ

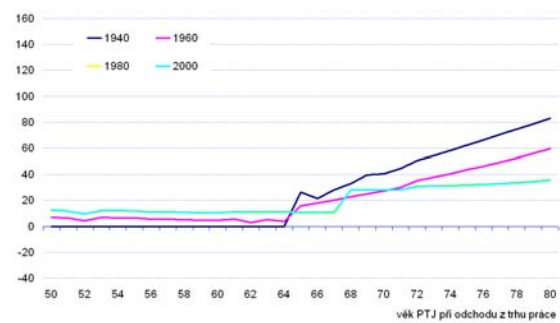
Graf 56: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 54: Implicitní daň, 100% PTJ

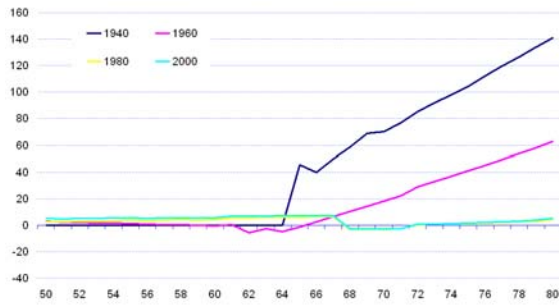

Graf 57: Implicitní daň, 80-120% PTJ

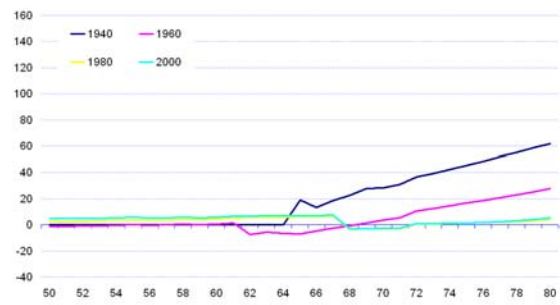

Bezdětná žena

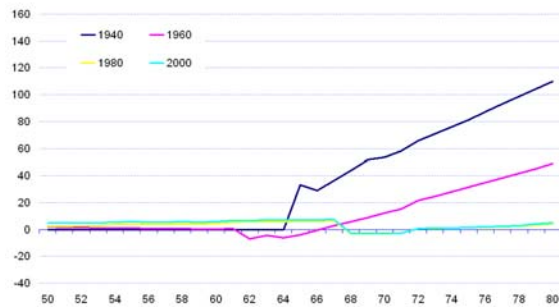
Graf 58: Implicitní daň, 50% PTJ

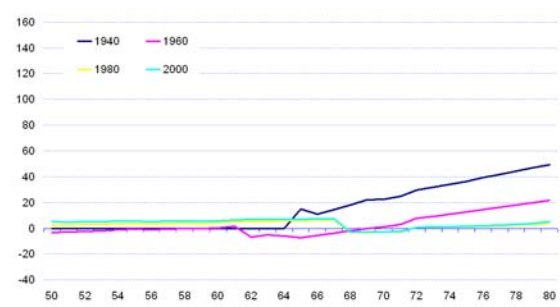
Graf 61: Implicitní daň, 200% PTJ

Graf 59: Implicitní daň, 75% PTJ

Graf 62: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 60: Implicitní daň, 100% PTJ

Graf 63: Implicitní daň, 80-120% PTJ

Žena s jedním dítětem

Graf 64: Implicitní daň, 50% PTJ

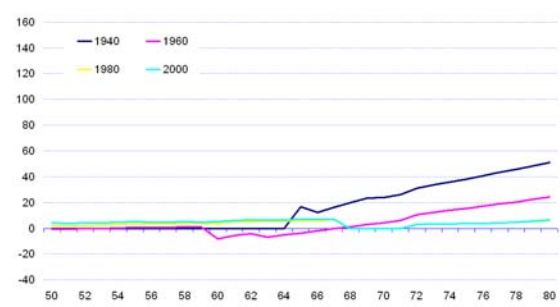
Graf 67: Implicitní daň, 200% PTJ

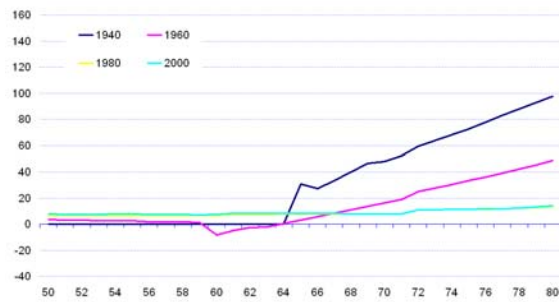
Graf 65: Implicitní daň, 75% PTJ

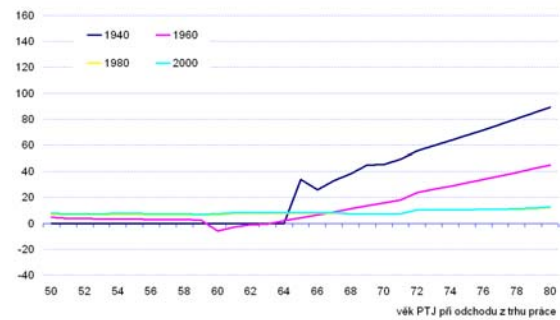
Graf 68: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 66: Implicitní daň, 100% PTJ

Graf 69: Implicitní daň, 80-120% PTJ

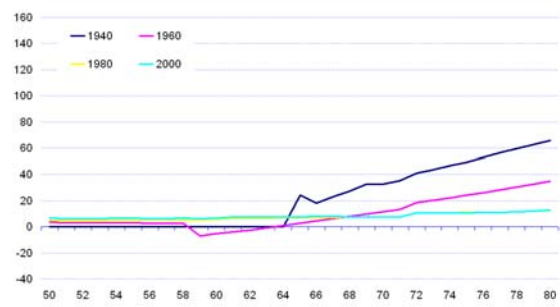

Žena se dvěma dětmi

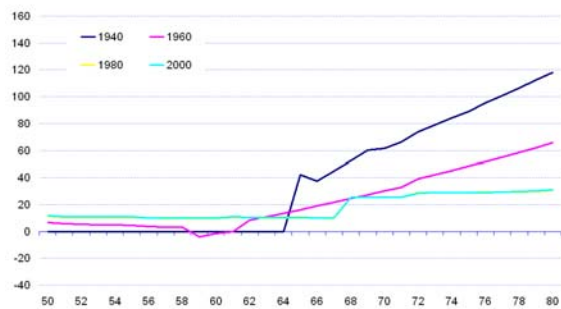
Graf 70: Implicitní daň, 50% PTJ

Graf 73: Implicitní daň, 200% PTJ

Graf 71: Implicitní daň, 75% PTJ

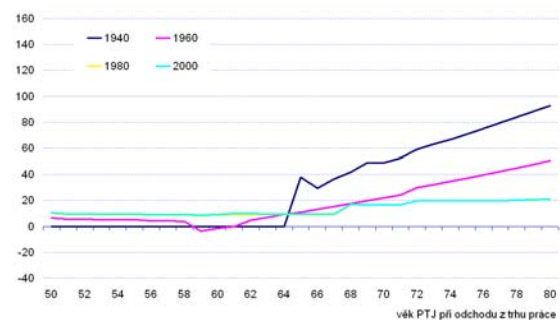
Graf 74: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 72: Implicitní daň, 100% PTJ

Graf 75: Implicitní daň, 80-120% PTJ

Žena se třemi dětmi

Graf 76: Implicitní daň, 50% PTJ

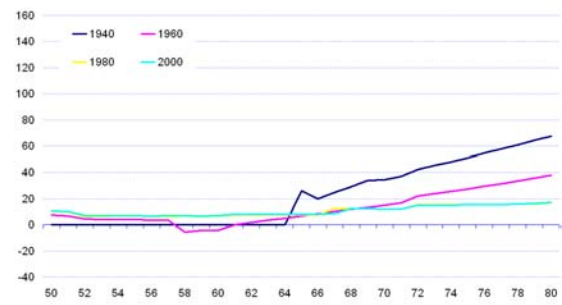
Graf 77: Implicitní daň, 75% PTJ

Graf 78: Implicitní daň, 100% PTJ

Graf 79: Implicitní daň, 200% PTJ

Graf 80: Implicitní daň, 300% PTJ

Graf 81: Implicitní daň, 80-120% PTJ

